

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ برنسر اولنور

مندرجات

طوبقبرو سرای مایونی عبدالرحمن
مسیحی دیوانی (دیوانلردن نصل استفاده اولنور) نجیب عاصم
سلسلہ وقوات دولت علیہ دہ ضبط ایدلیان ۱۱۴۲ { عارف
سنہ سی حادثاتی (مایبد)
ررم سلجوقی دولتک انقراضیلہ تشکیل ایدن طوائف ملوک (مایبد) . احمد توحید
حکومت عثمانیہ طرفندن ایلیک تأسیس اولنان مطبعہ و بونک نشریاتی . میستاکیدیس
تفرقه : تاریخ سلطان محمد ثانی . مؤلفی قریشو و ولوس . مترجمی قارولیدی .

فیثانی ۵ غروش

استانبول

تحریر انجمن عثمانی

مطبعہ عثمانیہ

۱۳۲۸

سلسله وقوعات دولت عليه ده ضبط ايدليان

۱۱۴۲ سنه سی وقوعانی

۲

جزایر مسئله سی — ایجه برزمان (۱۱۳۷) دن بری تمادی ایدوب
بوسنه برغانله وخیمه حالی اکتساب ایلین بومسئله نك اساسی آکلامق
ایمچون جزایر قطعہ نك تاریخنه دائر برنبده معلومات اعطاسی مقضیدر،
شویله که : غازی خیرالدین پاشانك برهدیه قیتمداری اوله رق اعداد ممالک
عثمانییه ضم قلنان بوقطعه والیلکی اون برنجی عصرک ایلک نه لرینه قدر
(۱۰۰۴) غازی مشارالیه کتب تربیتده پرورشاب اولش اولاد واعوانی
ویا خود بونلر طرفدن یتشدیرلش ذوات عهدہ منده تداول ایتدی [۱].
بو والیلک اکثریسی عاقل وعادل ذواتدن معدود بولندقلرندن کوستردکلری
معاملات لطفکارانه ایله اهلالی بی مجبور من وشکران وحرکات مطاوعتکارانه لری
ایله مرکز حکومتی ممنون وشادان ایدرلردی .

بو دور ختام بولنجه جزایر والیلکی استانبولدن نصب اولنهرق
اعزام ایدیلان ذواته انتقال ایتدی ؛ بو صورتله جزایرک آمرالکی
دمیر پنجه لردن ضعیف اللره دوشدی؛ چونکه حکومت مرکزیه جه والیلک
مزایده ده آرتیران برطاقم نا اهللره توجیه اولنمغه باشلامشدی . کوله لکه
جزایره کلوب فطرتلرنده اولان استعدادسیله تمیزودور مناصب ایدنلر اولکی
کی والیلکه قدر ارتقا ایدمه یوب وظیفه لری نهایت رئیسکه منحصرقالدی .
نا اهللره توجیه ولایت جزایر قطعہ سی اداره نك تشوشنی وآئیده

[۱] بو ذواتک اک مشهورلری بارباروسک خلنی حسن و اوغلی حسن پاشالره

قلیچ علی ، رمضان ، جعفر ، می پاشالردر .

بیان اولتان حال ایسه بونک بر شکل دیگره افراغنی موجب اولدی . قلمه سلطانیه بوغازندن منتشایه قدر ساحلده بولتان اهلیدن اکثریسی زراعت و حراثتی ترک ایله اوزمان جمع غزاة موحدین عد اولتان غرب اوجاقلرینه بالخاصه جزایره کیدیورلردی . زیرا اورالرده یاصولومه دن جان وریلور یاخود ترلهمه دن مال قازانیلور ایدی . بونلر کیتدکلری محله صنف عکریه به بالخاصه یکچیریلکه دخالت ایدرلردی . بوايه اوعکرلکلرک نظام وانتظامی خللدار ایتدی . حکومت مرکزیه طرفدن والی تعینندن هنوز بر قاج سنه مرور ایدرایتمز (۱۰۰۹) یکچیریلر والیدن صکره جزایرجه اک بیوک منصب بولتان « دای » یی کندیلری انتخاب ایتکه باشلادیلر . بومتخب داییلر کوندن کونه ققلب وجبروتی تزید ایله جزایر قطعه سنک آمر عمومیی اولدیلر . استانبولدن نصب ایله اعزام قلطان والیری هیچ برایشه قاریشدر مامنه باشلادیلر . غوائل خارجییه وداخلیه ایسه دولت علیه نک بوخصوصه عطف انظارینه میدان برافیوردی . مع مافیه بوجهت بعضاً حکومتک اغبرارینی موجب اولیور وشکایت آمیز بیاناتده بولنیلور ایسه ده هیچ بر وقت رفع وازاله سی اسبابنه توسل وتشبث اولنه میور ایدی [۲] .

هجرتک اون برنجی عصری نصف اخیرنده واون ایکنجینک ربع اولنده داییلرک ققلی صوک درجه یه واصل اولدی . یالکز اداره مملکت دکل دول اجنیه ودیکر غرب اوجاقلری بالخاصه تونس ایله حرب وصلح یالکز داینک رای خودیله اجرا وتسویه پذیر اولوردی . جزایر اوجاغی داتما تونس ایله منازع ومحارب ، طرابلس غرب ایله متفق ومصالح ایدی . جزایر ایله تونس آراسته منازعه ظهورنده اکثریا ایکنجیلر واندراوله رق برنجیلردی . دولته بٹ شکوی ایدرلر و طرف دولتدن ابعاث اولتان قپوجی باشیلرک واسطه سیله ائتلاف طرفین ایدیلور ایدی . اکثریا مرکزدن والیر اعزام

اولنور، لکن معاملات حکومتک هیچ برینه قاریشه ماز وقاریشدر لازلر ایدی. کوندرلدیکندن طولایی جزایر بعضاً والی سزده قالدینی اولور ایدی. مع مافیہ آنلرک اوراده بولنوب بولناملری ماوی ایدی. زیرا والی و حاکم حقیقی موقع اقتدارده بولنان دایی ایدی.

داییلغه اولایکیچری وسائر صوف عاکی ایچندن کسب تعین وتغذ ایدن کسلر نصب وتعیین اولنور ایدی. صکره بوجیت یالکز یکیکچریلکه انحصار ایده جک درجه بی بولدی. مع مافیہ بولنردن طرفدارنک کثرتی جهتیله قدرت وقوته متمدن کسلر بوبابده ادعایه قیام ایدر، وقوعبولان مقاتله وتدویر ایدیلن حیل وخدعه سایه سنده یاسلقنی فراده مجبور و قتله معروض ایدره ک داییلنی غصب یاخود بوفکر اوغورنده ترک سر وجان ایلرلر ایدی. ایشته بوندن طولایی جزایر قطعه سی تاریخی پک چوق قانلی وقعه لرله مالیدر.

وقوعبولان محاربات بحریه ایچون طرف دولتن طلب ایدیلان سفائن حربیه بی جزایر دائماً ارسال ایدر ایدی. تسخیر قلاع وسائر کبی مهم بر موفقیت حصولده استانبوله اخبار کیفیت اولنور ومفتاحلری ویاخود سائر سی کوندریلور ایدی. سفینه وباروت وطوب وسائر کبی لوازمات حربیه اکثریا طرف دولتن احسان وصور سائر ایله اعطا وکندیلری ممالک عثمانیه دن اشترا وکیلرده استخدام اولنان محارب [لوندات] لر آناطولینک بحرسفید سواحلی بالخاصه قاز طاغی اهاالیندن تدارک اولنور ایدی.

نهایت دایی «علی [۱]» والیلکک دخی کندینه توجیهی در دولتن التماس ایتمکله مطلوبی اسعاف وپاشالق عنوانیله جزایر غرب والیسی نصب

[۱] بوکسه «رئیس» نامیله معروف ومتنفذ وصاحب قوت اولوب دایی «دلی ابراهیم» اوزرینه هجوم ایتمش و آزارلنده وقوعبولان مقاتله ده یکیکچریلردن وقول اوغللرندن اوچ بیکه قریب آدم مقتول اولمش ودلی ابراهیم دخی اتلاف اولنهرق علی رئیسک امریله لاشه سی سواققلرده سوروتدیرلکدر. ایشته بوسورتله علی داییلنی غصب وریشلکی داییلغه تبدیل المشدر (۱۱۴۲).

اولندی [۱]. آندن صکره بوجهت اصول اتخاذا ایدلدی ، دایرلر قید حیات شرطله والی اولدی ؛ کندیلرینه کوندریلان فرمانلرده « جزایر غرب بکلر بکیسی ودایی ، دیه تلقیب ایدلدی .

« پاداروغه ، معاهده سی اقتضاسیجه دولت علیه غرب اوجاقلرینی اوستریا دولتیله معاهده عقدینه اجبار وتوسط ایده جکنی وعد وتعهد ایتمش ایدی [۲] ، لکن بو خصوص بسانده قالدی . نهایت جزایر لولر امتعه تجاریه ایله محمول براوستریا قالیوتی اخذ وضبط ایتملرندن اوستریا دولتی اشتکا وحکم معاهده نك اجراسنی دولته تکلیف ایتمکه باشلادی . بواشک تمشیتی همچون طرف دولندن تعیین اولنان مأمورین اوستریا مرخص وکیللرینه ترفیق وسفائن امیریدن ایکی کی ایله اعزام اولندی (۱۱۳۷) . اوزمان جزایر والی وداییسی « عبدی پاشا [۳] ، ایدی .

[۱] بعضی تاریخلرده طرف دولندن نصب اولنان والیرک الک صوکی ۱۱۱۷ سنه سنده دایی ابراهیم طرفندن طرد اولندی و آندن صکره دایرلرک تماماً تغلب ایندیکی بیان اولنیور . حالبوکه جزایر ده اوزمان بواسده دایی بولنیهرق چفته صقال قلیله معروف اولوب اولجه سپاهیلر آغاسی اولان مصطفی ، دایی (۱۱۱۲-۱۱۱۸) مقاننده بولنیوردی . فقط علی پاشا نك سنی « دلی ابراهیم » نامنده اولوب بوکه عرب آغاسی ایکن دایی خواجه محمد بکناشک مقتولیتی اوزرینه یرینه بکیش وسوء اداره سیله اهالی کندیدن زیاده نفر ایتمش وبرقاچ آی حکومتدن صکره علی پاشا طرفندن قتل ایدلدر . هر حالده بونک زمانی دخی او آنه تصادف ایتمیور . صرآت الجزایر ده (ص ۳۷) ۱۰۸۷ تاریخنه قدر جزایر والیرلری طرف دولندن اعزام اولندی حالده بوندن صکره کوندریلوب اهالی طرفندن انتخاب اولندی محرودر .

[۲] راشد تاریخی ، ج ۵ ، ص ۶۶-۶۷ .

[۳] « سجل عثمانی » ده عبدی پاشا نك ۱۱۲۸ سنه سنده جزایر والیسی اولدینی مذکور ایسده بو خصوص خلاف حقیقتدر ، چونکه وندیکیلرله ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ سنه لرنده اجرا قلنه حق محاربه بحرینه جزایر لولرک دعوتی مبین یازیلوب قیودات دیوان هایونده کوریلن فرمانلرده جزایر غرب بکلر بکیستک « دایی علی پاشا ، اولدینی کوریلیور .

کیدن مأمورلرک جزایر دیوانده وقوعبولان افاداتی باشد. عبدی پاشا اولق اوزره کارگیر تاثیر اوله میوب « صلحه رضا داده اولدقلرخی افهام واسماع ومحضر نامعتبر ومفتی مخطیلرینک کاغذلرله » مأمورلر اورادن خائناً عزیمت ایتدیلر. بونلر اورادن تونه کیندکرنده تونلیلر دلخواه دولت وجهله صورت اطاعت اظهار ایتدیلر. اوستریا دولتیله عقد مصالحه ایلدیلر. مخالفت هوانن طولایی طرابلس غربه کیده مدکرندن بوبابده آنلره اولان فرمانی ارسال وکندیلری استانبوله عودت ایتدیلر. طرابلس غربیلر کیدن فرمانی قبول وبو « اوجاقلرک اموری دولت علیه طرفندن دریا قبودانلری معرفتیه رؤیت وتمشیت اولنه کلدیکندن ناشی، بوبابده قبودان دریا مصطفی پاشایی توکیل ایتدکرندن بونکله اوستریانک وکیل اولان درسعادتده مقیم قپوکتخداسی آره‌نده تونلیلرککی وجهله عقد مصالحه ایدلدی (۱۱۳۸) [۱].

بونک اوزرینه « مزید اختصاصلری حییله فرمان هایونه اطاعته جمله دن اقدام مابقتلری مأمول ایکن خلاقی ظهوری استبعاد » اولندیقتدن بخله اصدار اولنان فرمان ایله قبودان پاشانک قپوجیلر کتخداسی « محمد » ارسال قلندقه جزایر لولرک عقد مصالحه‌یه رضاداده اولدقلرخی مین تعهد اوراقی ورود ایتدی. لکن متعاقباً قبودان پاشانک سلام اغسی « حسین » ایله کوندر دکلری کاغذلرله تعهدلرندن نکول ومجاوبت و « تونس و طرابلس اوجاقلری مصالحه‌لری شرایطه مخالف ومراسم حسن ماله‌یه منایر بعض شروط نامناسبیه تعلیق » مصلحت ایتدیلر. بونک اوزرینه دخی اباء و امتاعلری منایر رضا و مصالحه‌لری مطلوب هایون اولدیقتدن تونس و طرابلس غرب اوجاقلرینک مصالحه شروطی اوزره عقد مصالحه ایچون طرفلرندن قبودان پاشایی توکیل ایده‌رک معسول به تمسک ارسالیله عقد ماله ایتمه‌لری ورضای هایونه منایر حرکتدن توقی

[۱] چلبی‌زاده عاصم اقدی تاریخی، ص: ۳۱۶ - ۳۱۷ - ۳۱۸، ۳۶۵.

ایلدیری حقیقہ تکرار فرمان کوندردلی [۱] . مع مافیہ جزایر لولر
فکرلرنده اصرار ایتدکلرندن بوندن دخی برقائده حصول پذیراوردلی .
جزایرک یوتوردی حکومت مرکزی بی اغضاب ایتدی . د بکلر
بکلیک منصبی قید حیات ایله اولیوب ایالت والوہ توجیه اولنان وزیرای
عظام ومیر میران ذوی الاحترام منصبلرین برر مدت ضبط ایلدکلرندن
سکرہ آخره توجیه ایله تبدیل وتجید اولتقی ، دولتک قانون قدیمی
اولدیفندن بختله امیرالامردن بریسی جزایر والیسی نصب اولنهرق اعزام
ایدلی . یوگسه فینه ایله جزایر لیماننه داخل اولدقده دای عبدی پاشا جزایر
عکرنی جمع ایله یوتوجیه مخالفتی علناً اظهار ووالی نک قرمیه چیقمه
میدان ویرمیوب سفینه یجیراً لیاندن اخراج واستانبوله عودته اجبار ایلدی .
بونک اوزرینه حکومت والینک منعندن و داینک اوراسنی « تحت
ید امامدن ازاله یه قیام و امارت ادعایله کندی ضبط اتمک مرادی ،
اولدیفندن بختله وقوع بولان استفتاسی اوزرینه شیخ الاسلام « عبده
افندی » طرفندن داینک باغی اولدینی و طرف دولدن نصب اولنان
والیه اهاینک اطاعت و انقیادی وجوبی متضمن فتوی ویرلدی .
بوقتوی اوزرینه کیفیت مذاکره ایدلدکده بنی وعادده اصرار لری
تقدیرنده برآ و بحرآ اوزرلرینه تعین عا کرله قهر و تدبیر لری تصمم ،
آق دکزده واقع جزایره وسواحلنده کائن اسکله ولیمانلره عصیانلری سببیه
جزایر سفینه لرینک یناشدیر لمامسی ولوازمات ومهماتدن برجهشی ویر لمامسی
وقاظطاعی وسائر محللردن لوندتحریر ایتدیر لمامسی ایچون حکام وضابطاننه اوامر
شدیده ارسالی تقرر ایتدی . مع مافیہ حادثه نک بوشکل وخیمی اکتسابنده
جزایر عا کروا هالینک تماماً اتفاق ویاخود دای اولان عبدینک طرفدار
لرینه استاداً یالکز باشد حرکتله تغلبی خصوصلرنده هانکیینک مدخلی
اولدینی مرکز جه کدیر یله مدیکندن بردقمه دخی بوجهت لک تفحصی ایله
آندن سکره تشدید حرکت ایدلمسی قرار لشدیرلدی . بوجهت لردن برقتصیل

[۱] دیوان هایون مهمه دفتری ، نومرو : ۱۳۵ فی اوائل ش سنه ۱۴۱۱ .

بحث ایله فرمانك وصولنده جمله حضورنده فتح و قرائت و اعلان و اشاعتله عاقبتندن تهمذ رايجون اتفاق و اتحاد و بوفضاحت و شفاعته بادی اولان نمر دنده دوام ایدرایسه رفع وجودیله طرف دولتدن بکربکی نصب اولنان میر میرانی طلب ایتلمی واکر متنبه و متصح اولیوب بنی و عصیانده اصرار ایدرلرایسه دیگر ممالك عثمانیه دن بالکلیه انتفاعلرینك قطعندن ماعدا بر موجب فتوی اوزر لرینه بر آو بحر آسوق عا کرایله جزا لرینك ترتیب اولنه جفی جهتله اطاعته عودت و عصیانده دوام خصوصنده کندیلرینك تخییرینی مین جزایر غرب داییمی [۱] و مقتیسی و قاضیسی و سائر علما و صلحا و یکجری آغاسی و یایا باشیلر و بلوکاشیلر و اعیان و اختیار و سائر اهالیله خطاباً شدید بر فرمان یازلدی. لکن بو فرمانك ارسالندن مقدم بزجه مجهول اولان اسباباك - بلکهده بو مقوله بلاد بمیده اهالیله شدتن زیاده رفقی ایله معامله حقده ارکان دولت یتنده قدیمدن بری جاری فکرک - تلاحق و انضمامندن طولای فرمانك سوق عا کر مثللو شدید جهتی تبدیل ، رینه عاصی اولملری جهتله طرفلرندن کفید و مالمه و سائر دشمنلر طرفندن تسلط و قوعنده دفع ضرر لرینه تقید اولنیوب اعراض ایدیه جکئی و طرف حقندن انشاء الله تعالی متحق اولدقلری جزا لری ترتیب اولنه جفی یقیناً بیلهرک اطاعت و عصیانندن هر هانکیسه رضا و یررلرایسه اکاکوره عمل و حرکت ایتلمی اقامه ایدلدی . بو فرمان « موجبنجه عمل اولنه ، دیو تصدیق حکمداری به دخی اقتران ایتدی و جزایره کوندردلدی . بر موجب قرار آق دکر جزایر و سواحلی حکام و ضابطاننه اوامر شدید ارسال اولندی [۲] .

مع مافیه دولتک غوائل داخلیه و خارجیّه کثیره سندن طولای ایشه باقیله مدیتندن بوندنده بر نتیجه حاصل اولدی . عبدی پاشا طرف دولتدن

[۱] فرمانك متننده مغلب دای عبدینك ازاله سی اشرا ب ایدلدیکی حالده بالاسنده ینه او داییه خطاب اولنیور .

[۲] دیوان همیون مهسه دفتری ، نومرو: ۱۳۵ ، اوائل ص سنه ۱۱۴۲ .

غیر مصدق اولدینی حالده والیک و دایلیکده باقی قالدی .

علاوہ — بومثلہ نیک نتیجہ سی بروجہ زبرد : اوتنجی عصر ہجری نیک ابتدا کی سہل زندگی اسپانیولر الہ بولندینی حالده دای خواجہ محمد بکتاش ، ک سوق ایتدیکی عا کر طرفدن استردادینہ موفقت حاصل اولان و صورت تسخیری تاریخ راشده مفضلاً مطور صحیفہ بیان قلنان «وهران» قلعہ سی ، ۱۱۴۳ سنہ ہند ہر وقت تعرض ایتدیکده اولوب یوکرہ دہ تونس والیسی «چن بای» ک معاونت و مظاهرتہ نائل اولان اسپانیالیلر طرفدن ینہ ضبط ایدلدی . اولجہ وهرانی استیلایدن اردونک قوماندانی بولوب آندن صکرہ دہ بوزمانہ قدر حاکم اولان «مصطفی بای ابوالسلاغم» عائلہ سی واورادہ بولنان بالجلہ ملین ایلہ وهراندن چیقوب نواحیندہ تمکن ووطن ایتدی . عبدی پاشا بوحادثہ بی استخبار ایتدیکده اسپانیالیلرک طرد و دفعیلہ قلعہ نیک استرجاعی ایچون تیہیز ایتدیکی عکرہ مخدومی «محمد» ی قوماندان نصب و متعدد سفائن ایلہ وهران اوزرینہ کوندردی . آندن صکرہ کنڈبیدہ وفات ایتدی . بوخبر وهرانہ نازل اولان اوغلی محمدک جزایرہ عودتی موجب اولدی . لکن جزایر والیک عبدی پاشانک مشاری اولان «ابراہیم الخرناجی» طرفدن ضبط ایدلدی [۱] ، بومکہ والیکدہ تقرر ایتدکدن صکرہ استانبولہ مراجعت ایتدی ؛ کنڈبسنک والیکنی تصدیق ایتدیردی . بوندن طولای اولجہ جزایر لولر حقتدہ کی قراری مین فرمانک حکمی قالمدی ، ذکر اولنان فرمانک قیودات دیوان ہایونندہ محررقیدی بالاسنہ بافرمان عالی ترقین اولندینی اشارت ایدلدی . (فی اواخر ب سنہ ۱۱۴۴) . اوستریا مصالحہ سی ایلہ بداء و جزایرہ طرف دولندن والی نصب اولنسی منتج مثلہ بوضورتلہ خاتمہ پذیر اولدی و آندن صکرہ جزایر لولر دائماً والیرنی کنڈیلری انتخاب ایدر و بعضاً حکومت مرکزہ دخی تصدیق ایلردی .

عارف

مابعدی وار

[۱] کتاب تحفۃ الزائر فی مآثر امیر عبدالقادر و اخبار الجزائر ، ج ۱ ،

ص ۷۰ - ۷۱ .